

Intervju med Lillie Käll 2010-01-25

Intervjuare: Margit Sundberg och Ing-Marie Bertilsson

Lillie Käll föddes 1927 i Stränggården i Karleby. Morfadern ägde även "Nere"-Stränggården, som ligger på Lilla Hallanvägen. När Lillie var 2 år flyttade familjen till Valtorp. 5 år gammal kom hon till Nere-Stränggården, då familjen flyttade dit.

Lillie berättade om gårdar och torp, som hon själv mindes eller som hon hade hört talas om, och som inte längre finns kvar. Bl.a. fanns en gård, Skattegården, som låg utmed vägen, som gick mellan Bondehemmet och Dahls. Vägen är numera upplöjd.

Torpet som ligger vid skogsbrynet vid Källes i Loffaroten (Mossagården 7), beboddes av Gösta Källs morföräldrar. Ytterligare ett torp, som låg på Högelids marker, låg alldeles i närheten. Detta torp samt Högelid hörde till Karleby. Övertorp (Kardells) och delar av Loffa hör fortfarande till Karleby socken.

Lillies mor var född 1899 och tillhörde en livskraftig släkt. Av Lillies mostrar blev en 109, en 104 och en 102 år.

1952-1956 bodde Lillie och Gösta Käll i Herrekvarn (boningshuset). Erik Johansson i Mellomkvarn ägde boningshuset på Herrekvarn. Folke Björndahl och hans mor Gerda Björndahl bodde i kvarnen, där även plastväveriet startades. Familjen Björndahl hade tidigare arbetat vid väveriet i Hallaströmmen, Utvängstorp.

1956 köpte Gösta och Lillie Käll "Hjelms" (granngården till Mossagården 7). Då bodde Göstas föräldrar i Mossagården 7. Efter 9 år flyttade Gösta och Lillie Käll in i Göstas föräldrahem. Gösta jobbade först i Stenbrottet och sedan en tid på Ytong, innan han började hos byggmästare Dahl. 1977 blev han kyrkvaktmästare i Slöta. Detta arbete innehade Gösta till sin död 1979 – 59 år gammal.

Strax bredvid lagården på Mossagården 7 har det legat en ryggåsstuga, som kallades för "Kajsas". Området runt Mossagården kallades för Kankorna.

I ortsnamnsregistret finns följande notering: "Kankeroten kallades en samling äldre backstugor och torp vid Askemosse och på Slöta Mossagården". (Noteringen är gjord av Erik Sandberg år 1947, känd historiker i Falköping).

Lillie berättade om många torp som har legat i Loffaroten, men som numera är borta. Bl.a. låg ett torp mellan korsvägen och Björkelund. Ett hus låg bredvid f.d. Vågebris hus, på Stenbergs ägor. Där bodde Hermans Tilda. Där det "blå huset" bortanför f.d. Vågebris hus nu ligger, bodde Nils Wallentin.

Svartekulla Kämpedal ligger granne med Mossagården 7. Där bor f.n. Svea Johansson.

Vägen i Loffaroten gick annorlunda förr. Från Helsings gick vägen förbi Källes (Mossagården 7) upp mot Mossagården och Stenbrottet. Kalkarbetarna gick till arbetet på den s.k. "brukarestigen". Den gick utmed familjen Källs trädgård, upp i kanten på backen öster om gården och vidare upp mot Mossagården.

Lillie gick i skolan i Karleby och var inte född när Falekvarna skola brann ner. Hon har hört Gösta berätta om skolan och att skola hölls i Mossagården under tiden som den nya skolan byggdes. Före branden gick småskoleklasserna i Falekvarna medan folkskoleklasserna gick i Slöta.

I Falekvarna fanns 2 lärarinnor, Elsa Stark, som var folkskollärare, och Berta Oskarsson, som var småskollärare.

Av kvarnarna minns Lillie, att Nätereds kvarn endast användes för Nätereds eget bruk. Axel i Pilakvarn nötade frö medan Josef i Tomtens kvarn malde åt andra. Josef bodde till en början i huset i Herrekvarn och arrenderade först Mellomkvarn av Erik Johansson i början av 40-talet. Sedan flyttade Josef till Tomtens kvarn, som han arrenderade av Ingrid i Stuttebo. Ingrid avled 1977 – på sin 75-årsdag.

Samlingsplats för ungdomarna var Sarons Missionshus, som ligger mitt emot infarten till Lilla Hallan, och som numera är boningshus. Där var det möten på lördagkvällarna med sång och musik.

Villorna utmed Jönköpingsvägen byggdes på 1950-talet.

Lillie berättade också om festplatsen på Läktaren. På onsdagar var det lekafton, på lördagar danser och någon/några söndagar på sommaren var det hembygdsfest. Förutom dans och lekar fanns tombolor, lotteriet, uppträdande av lokala förmågor, som bröderna Augustsson och Bengt Fransson, som var lekledare.

I Falekvarna fanns under en tid en sybehörsaffär i Tältet, som drevs av en av lärarinnorna.

Skräddare fanns också – han bodde där familjen Kölby bodde tidigare. Där bodde tidigare Skate-Adel, bror till Skate-Karl. Där samlades ungdomarna och lekte mörkleken. Brodern Skate-Karls torp ligger nere i Loffaroten.

Affären i Falekvarna var en filial till Zettergrens. Arne Ericsson var en av föreståndarna. Affären stängdes troligen 1965. Många av bygdens ungdomar fick jobb i affären. Bl.a. arbetade Gunhild i Mossagården som föreståndare. Andra som jobbade där var Sonja och Maja Käll samt fru Skofte på Svartekulla. En av föreståndarna var ”Lars i affären”.

Postkontor har funnits där Lantz bodde (f.n. dansken). Posten kördes ut med cykel. Brevbärare var bl.a. Hulda Rask, Kälvene.